

Ota Pavel

***Zlatí
úhoři***

Ota Pavel
Zlatí úhoři

Copyright © 2014 Ota Pavel
Cover design © 2014 Ivan Brůha

ISBN 978-80-7486-063-8 (ePub)

ISBN 978-80-7486-064-5 (mobi)

ISBN 978-80-7486-065-2 (PDF)

Obsah

1

Černá štika	6
Koncert.....	7
Moje první ryba.....	9
Souboj o štiky	12
Pod Šímovic skálou.....	14
Jak jsme s tatínkem servírovali úhořům.....	16
Nejdražší ve střední Evropě	19
Ve službách Švédska.....	25
Bílé hříby	41

2

Smrt krásných srnců.....	45
Kapři pro wehrmacht	58
Můžou tě i zabít	65
Dlouhá míle.....	72

3

U Prošků po válce	81
Malý pstruh	83
Jak jsme se střetli s Vlky.....	86
Otázka hmyzu vyřešena	89
Veliký vodní tulák.....	100
Lov bolena dravého.....	104
Pumprdentlich	110
Žehlička	114
Zloděj prutů.....	118
Ushlé rybičky	121
Králíci s moudrýma očima	123
Zlatí úhoři.....	128

Černá štika

Bylo mi tak kolem šesti. Bráškové mě do své společnosti moc nebrali. Nebyl jsem jich hoden. Přihlížel jsem jejich radovánkám z dálky. Většinou jsem si na břehu řeky Berounky jenom cucal prst.

Nejraději chodil Hugo s Jirkou na ostrůvek, kde chytali do ruky ryby v zelených řasách. Hugo byl hezký a jemný. Jirka byl pořízek a lump, s kdekým se pral.

Na ostrůvku rostly dlouhé, čarokrásné zelené řasy, které se podobaly rozpleteným vlasům říčního vodníka Oskara. Ty vlasy mu vlály po proudu, jako by ležel utopený v žlutém písku. Občas na řasách rostly kvítky, nevím už, jakou měly barvu, snad růžovobílou jako nevěsty. Bylo tu mělko a v řasách se pásly jak na louce buchanky a беруšky vodní. Parmy s ostatními rybami sem přijížděly a čapaly po broučkách a mlaskaly přitom jak prasátka. V té době nastoupili bratři jen v trenýrkách a promakávali řasy, až sáhli na studené tělo ryby. Ryba strnula, pak vyrazila, bráška se vzpamatoval a skočil po ní, minul se, voda střikala, bráška křičel. Jako rodeo.

Jednou objevili v řasách obrovskou rybu, původně mysleli, že je to splavený kmen. Byla to ale černá štika, zajela sem za rybičkami a nemohla ven. Když se rozjela, podobala se torpédu. Voda lítala na všechny strany. Hugo hulákal:

Najednou jsem jim byl dobřej. Ale mně se tam nechtělo. Došel jsem pomalu mezi řasy. Štika křižovala, došla až ke mně a zastavila se. Viděl jsem, jak oddychuje, dívá se na mě krutýma očima a má v pootevřené hubě plno zubů. Chce mě sežrat. Začal jsem natahovat. Rozjela se. Skočila. Přenesla se přes mělčinu a zmizela v hloubce. Jirka mi řekl:

„Nečum a pojď nám s ní pomoci!“

„Pitomče! Měl jsi ji na dosah! Jen ji za krkem zmáčkneš!“

Ve skutečnosti jsme si všichni oddychli, že je fuč. Bráškové si na ni také nesáhli. A ta příhoda jako by byla předurčením, jako by ta obrovská štika byla naší sudičkou. Chytí někdo z nás v životě skutečně velkou rybu? Možná že nám to nebude dopřáno, protože jsme tenkrát nebyli stateční.

Koncert

Pro každého rybáře je vůbec nejlepší začít si něco s rybami už jako holka nebo kluk. Když ho zasvětí do tajů rybařiny táta, strejda nebo nějaký převozník. U nás to byl převozník Karel Prošek z Luhu pod Bránovem, který se postupně stal naším strejdou.

Ten učil chytat nejen bratry Huga, Jirku a mě, ale také našeho povedeného tatínka. Strejda Prošek se v Berounce asi narodil jako vodníci a do Luhu přišel s velkou vodou. Měl krásný knír jak dragouni a zvučný hlas a taky pěknou postavu. Dovedl všechno na světě. Orat a sít, dojit krávy, vařit uhlířinu, najít hříby a křemenáče v době, kdy nerostly, převážet za velké vody, plést košíky, ulovit srnce, zachránit lidi i promrzlou zvěř, dát hlupákům přes hubu, uměl se smát. Za veliké vody převážel párkrát porodní asistentku Flýbertovou s jejím nepostradatelným kufříkem. A taky věděl, jak na ryby. Napichoval je z lodi za měsíčných nocí na vidlice zvané grondle, stavěl jim do cesty vrše, nahazoval šňůry a navenek je lovil na prut jak pán.

To bylo ještě za starého Rakouska, kdy na křivoklátském hradě seděl kníže pán Max Egon Fürstenberg a jedl Ohnivcův guláš a popíjel rakovnické pivo. Prošek jako nejlepší rybář v kraji měl od něho povoleno chytat všemi způsoby po celé řece. Jenom úhoře, kteří mají maso jako lotosový květ, musel odnášet na hrad. Měl na ně pytlík, který mu jeho žena Karolína ušila z kanafasu. Nosil je živé podle Berounky na hrad. Vysypal úhoře do vysmolené kádě s vodou a občas dostal peníz ze zlata. Byl na něm císař a celý peníz se podobal slunci.

Poté, co odjel kníže v kočáře za čtyři cizí vrchy a čtyři cizí řeky, zakázali Proškovi chytat všemi způsoby a řekli mu, že mu stačí způsob jeden, a to prut.

Prošek měl dlouhý, žlutý bambusový prut. Bič bez navijáku. Šel proti tekoucí vodě, aby ho ryby neviděly, a občas práskal bičem a práskal dragounským fousama, a proto se tomu celému způsobu říkalo „na práskandu“. V té době jsme tam přijeli naším vozem my. Otec Leo, matka Herma, bratři Hugo a Jiří a já. To byla celá naše rodina. Pozorovali jsme Proška od olší z druhé strany řeky. Pohyboval se na

kluzkých kamenech jako lovící vydra. Splávek lítal na přesně určená místa. A ryby? Ty jako by vyskakovaly samy z vody. Stříbrní tlouští s červeným kormidlem ploutve u prdelky a elegantní parmy s vousama. Nabřichatělé plotice z tišin a proudníci z proudů. Klouzali do sítě, svoboda končila, přišel jejich pán, král pytláků.

Tatínek nadšeně volal:

„Hermo! To je koncert! Jako Kubelík.“

A rázem vyrostly v mé hlavě po celém břehu řady sedadel a v nich seděli páni v anglických kostkovaných pumpkách a dámy v růžových krinolínách. Vzdychali a tleskali při každé rybě:

„Messieurs, mesdames, to je pravé umění.“

Prošek chytil do přeplněné sítě poslední rybu, zapálil si retku a uklonil se.

Tribuny zmizely a on se přebrodivl mělkou řekou k mému tatínkovi. Rázem se měli rádi, protože tatínek byl taky pěkný kos. Dovedl dát hlupákům přes hubu jako Prošek. A co nedovedl, to ho Prošek naučil. Tatínkovi hrubián Prošek vyhovoval, protože celý život tvrdil, že fajnoví lidi stojí za hovno. Domluvil se s Proškem, že budeme jezdit do převoznické chalupy na letní byt k němu a nikam jinam.

Moje první ryba

Prošek se vracel z hospůdky Anamo v náladě a prozpěvoval si vojenské písničky. Uměl jich mnoho, ve válce bojoval v Srbsku. V boku mu zůstala nevyndaná střepina, ale ta ho přestala zlobit, jakmile měl v sobě několik ostrých. Když dorazil s lodí k nám, dal vlčákovi Holanovi pusy na čenich a sedl si pod vonící akát.

Byl jsem tehdy na přívoze, bráškové mě zase nevzali s sebou, vzali radši holku Dášu, dceru Bédi Peroutky, která mě velice přehlížela.

Strejda se na mě podíval zelenýma očima:

„Pojď sem, prdelko!“

Pomalů jsem se k němu došoural, moc mě nemiloval. Nejraději měl Jirku, to byl uličník podle jeho gusta. Já byl nejmladší, mazlíček. Prošek se na mě pátravě podíval a vytáhl z ušmudlané kapsy kyselou okurku:

„Tumáš.“

Vyndal jsem si prst z pusy a strčil tam okurku. Pozoroval mě. Pak vytáhl placatou láhev a přikázal:

„Cvakni si.“

Nic v ní už nebylo. Ale zatvářil jsem se blaženě. Neexistující alkohol nás sblížil. Vstal a naznačil, abych šel za ním do stodoly. Vytáhl dlouhý lískový prut a povídal:

„Udělám ti prut. Mám ho pro tebe už dlouho.“

Vytáhl z kapsy ostrý nůž a dělal šmik sem a šmik tam a já pozoroval jeho upracované ruce, na kterých chyběl prst, který si vlastnoručně ušmíkl při řezání proutí na košíky. Viděl jsem jeho tvář, zkřivenou bolestí, zase ho bolela střepina v boku. Ale alkohol na bolest mu došel. Dokončil prut. Tehdy jsem nevěděl, že to byl můj nejceněnější prut, ale dnes to vím. Byl to prut dětství, kterému se nemohly vyrovnat pozdější výrobky amerických a japonských továren. Přivázal na něj vlasec a připevnil brk z husy a háček. Potom řekl:

„U ostrova jsou okouni samotáři. Jdi tam, prdelko, a pocučeji jim hřívu. Já tu na tebe počkám.“

Schoulil se do klubíčka a Holan mu dal hlavu do klína. Po pěšince jsem došel až k ostrovu. Bylo před polednem, hřálo slunce. Navlékl

jsem žízalu a nahodil prut. Nic nebralo, jen modravá šídla usedla na stulíky a kdesi v zátočině hodovali mlaskající tlouští. Bílý brk ležel na hladině nehybně jako bílá loď za bezvětrí. V duchu jsem mu vztyčil plachty a poručil kapitánovi, aby plul, aby ho táhla po hladině barevná ryba. Ale brk stál, mně se klížily oči, jen občas jsem mžoural jedním okem, zda má bílá loď už vyplouvá.

Najednou se brk otrásl a udělal se kolem něho kruh. A znova a znova, jako by to byly signály z nesmírných vodních hloubek. Někdo si hrál a laškoval s lodí, jako by nahazoval koženým řemenem motory. Nebyla to tedy plachetnice, ale bílá motorová loď. Pak brk zapanáčkoval, stoupl si na hlavu a nohy dal nahoru jak napůl potopená kachna. To už jsem prut křečovitě svíral rukama. Jistě to bude okoun s hřívou, co tu bydlí na samotě. Brk udělal zatím hups! a zmizel. Ale bylo vidět, jak míří pod hladinou ke stulíkům. Sekl jsem. Prut se ohnul do oblouku a já ucítil poprvé v životě slastný tah ryby. Po mocném oboustranném zápolení se objevila zježená tlama. Byl to okoun, a byl veliký jak kostkovaná červená čepice, jenže byl také olivově zelený a přes sebe měl tmavé pruhy. Nesl své červené ploutve jako bojové zástavy a hrbem se podobal býku. Místo očí měl zlaté živé penízky a na hřbetě mu trčela zježená kopí. To nebyla ryba, to byl drak, opancérovaný rytíř s červeným peřím na přilbě.

Vyvlekl jsem ho na trávu a lehl si na něj, aby neutekl. Oba jsme byli zápasící kluci. Potom jsem ho nesl slavnostně na přívoz. Pobodal jsem se o jeho kopí a z prstů mi maličko prýštila krev. Myslel jsem na to, že strejda Prošek mě bude mít od dnešního dne stejně rád jako Jirku. Prošek seděl už na lavičce a pil kozí vermut, mlíko, na vyhnání alkoholu. Chválil mě:

„Jsi pašák.“

Stáhl okouna a hlavu s kůží přitloukl na vrata stodoly. Aby všichni viděli, že se v Luhu pod Bránovem zrodil další rybář.

Vzal jsem stoličku na dojení a sedal jsem pod trofejí celé dny. Když šel někdo na přívoz, kašlal jsem a smrkal, abych na okouna upozornil. Sklidil jsem spoustu slávy. Přišla i holka Dáša, dcera Bédi Peroutky. Dala mi pusu na tvář a pronesla:

„Jsi opravdovej frajer.“

Jednou v noci mi však trofej zmizela neznámo kam. Je možné, že ji sežrala kočka Andělka. Ale spíš je pravděpodobné, že ji sundal z vrat můj milovaný strejda Prošek. Měl už mého chlubitivého počínání plné zuby a začínal jsem mu být zase protivnej.

Souboj o štiky

Moji bratři mě konečně vzali do party. Chytali jsme nástražní rybičky, řízky, oficiálně se jmenovali hrouzci dlouhovousí. Ale my jsme té rybičce říkali řízek, stejně jako řízek na smažení. Je to pohledná rybička, má dva vousky modrovousky a je mramorovaná skoro jako mramor. Pánbůh se při tvoření na ní vydováděl. Ale je důvěřivá a hloupá.

Při lovu řízků jsme v řece zviřovali nohama písek a bahýnko. Řízkové v tom kalu hledali potravu. Našli udičku se žížalkou. Udělali zob jako slepice, zatáhli za spláveček, my cukli, a řízečci se octli na světle božím. Někdy nám připluli až k nohám a klovali nás do prstů. Klof. Klof. Klof. My si čachtali nohy v chladné vodě a přitom jsme rybařili. Rybičky jsme dávali do plechovek a tatínek se strejdou Proškem na ně chytali štiky a další vodní kanibaly. Ale řízků bylo tehdy v řece málo. Strejda Prošek přišel na to, že štiky žerou v poslední době také okouny. Poznaly, jak lahodné maso má pichlavý okoun. Na jídelním lístku štik se octli okouni a nikdo o tom nevěděl.

V té době jezdil na Křivoklátsko se svou starou károu a se svou ženou Vlastou typograf ze Žižkova Béda Peroutka, přívrženec Viktorie Žižkov. S mým tatínkem se brzy skamarádil. Na vánoce si posílali bramborový salát v malovaných nočnicích. Oba byli mladí. Když se jelo z Křivoklátska na Prahu, zvenku na otevřených kabrioletech visely štiky a vzadu za auty skákaly přivázané hrnce a kýble. Na rychlosti nezáleželo. Cestou na sebe posádky pokřikovaly hesla a hlavně neslušná slova. Ženy se už nerděly, protože na to byly zvyklé.

Na Křivoklátě musel tatínek zvolat:

„Tady bydlí cukrář Holub!“

Z následujícího vozu se ozvalo radostné Peroutkovo:

„Tak mu prdel polub!“

Jak to tatínek nevykřikl, tak měl Peroutka jeden den a jednu noc špatnou náladu.

Jednou si v Luhu Béda usmyslel, že to tatínkovi a Proškovi v rybách ukáže, a vyjel s místním borcem Františkem Pavlíčkem na štiky k

Čertově skále. Čertova skála se tam prý říkalo proto, že tam jednou šel myslivec, měl v kapse flašku čerta, zakopl o skálu, čert vypadl, vylil se, no a od těch dob to byla opravdu Čertova skála. Druhá, střízlivější verze praví, že čert měl za noc postavit přes Berounku most, aby si odnesl dceru z Rybárny. Ale do rozbřesku a kohoutího kokrhání to nestačil, a tak utřel nos. Zůstal pak na té skále. Pod tou skálou byly odjakživa v hloubce štiky.

Když se tatínek o tom manévru dověděl, vzali s Proškem okounky jako malované a pluli lodí proti vodě nahoru nad ostrov a potom dál až k Brtvě, ke štičím tůním. Chytili velké štiky. Jedna štika si prý dokonce vyskočila pro okounka, hned když padal do tůně, takový měla apetyt.

Vrátili se krátce před Bédou. Béda se radostně rozkročil na druhé straně, držel nad hlavou dvoukilovou štikou a volal:

„Tady je to, co se nedá fendovat!“

„Pojed' na druhou stranu, ty blboune!“ zval ho tatínek.

Jak Béda připlul, vzal ho pod rukou a vedl ho k haltýři. V bedně se rýsovaly temně zelené hřbety tří velkých štik. Béda se rychle opláchl vodou, aby neomdlel a nespádl po hlavě do řeky.

Jenom zasípal:

„Vy parchanti. Nějak jste nás podvedli.“

Tatínek mu večer pod akátem prozradil to tajemství s okouny a poradil mu, kam má ráno na štiky jet. Ten akát měl totiž takovou moc, že pod ním každý mluvil pravdu. Dokonce i rybáři.